

ריים הוא האקדמיה הערבית בדמשק. מוסד זה הוקם ב-1919 ובא לתת ביטוי לשאיפת הכלל-ערביות שפעמו אז, אחרי גמר הכיבוש התיירכי בסוריה. ספריית האקדמיה כוללת 38,654 ספרים בשפה הערבית וכ-3000 כתבי-עת עתיקים, מתקופת הפריחה של התרבות הערבית בדמשק.

* * *

כלכלה: מקורות אדירים

האדמה מסכיב לדמ"שק מכוסה כולה מ"טני פרי ופרדסים מטופחים, העשירים והפוריים ביותר בי מרחב כולי. זהו א-זור הגוטה, בעל מ-קורות המים הרבים והמיושב ומעובד ב-אינטנסיביות. איזור זה ידוע בשל פירותיו הטריים המיושמים, ששלטו לפני 1947 גם על השוק הארצישראלי.

בחלק הצפוני של הארץ, על גדות הפרת העובר את סוריה בדרכו מתורכיה לעיר ראקי, פתח אזור חקלאי שני: הגזירה. על שטח זה ניתן לפני פתיחת מדור וכיון לניצול חקלאי לכמה נושפותיה העשירות של סוריה. כיום זהו אסס הריטובליקה הסורית, אשר ייצא בשנה האחרונה חצי מיליון טון של חיטה ושעירה.

האזור, העשיר במים, אינו מעובד כשיי טות אינטנסיביות. לעומת זאת רוכזו שם מכונית חקלאיות חדשות בכמות ניכרת: 1800 טרקטורים וקומביינים עבדו שם 22 שעות ביממה בעונת הקציר האחרון.

על אזורים אלה דומיהם, כולל אזורי ביצות שיושבו, מבוססת הכלכלה הסורית — שהיא בעיקרה כלכלה חקלאית. מיפעלי התעשייה המועטים שהוקמו, מבוססים אף הם על החקלאות.

למשל, כאשר הצליח גדול הכותנה בסוריה, הוקמה תעשיית אריגים, המעסיקה כ-20 אלף פועלים. הטבק הסורי המקור מי משמש לתעשיית הסיגריות ואילו חלק ממנו, הגדל בסביבת לאטאקיה על החוף הצפוני, מיוצא לאמריקה, שם משתמשת בו חברת לאקו-סטייק בתערוכת המיוחדת של סיגריותיה.

התעשייה הסורית הקלה התבססה בעיקר כימי מלחמת העולם השנייה, סיפקה את

מבקר כיום בסוריה ימצא בה את אותה הערובת המקובלת בשאר ארצות-ערב על חוף הימתיחון. מצד אחד — ערים הניבנות בקצב אמריקאי-כמעט, רועות, החוסות קבצנים ומכוניות-פאר המסירות נשים מפורסות במיטב המרוקי פאריס או ניו-יורק. מצד שני — אזורי שממה וחצי-שממה, כמו החוראן, בהם חיים פלחים בכורות הפרמיטיביות של ימי הביניים.

העם עצמו הוא הערובת שנוצרה משך מאות שנים של כיבושים עליזי תורכים, מונגולים, צלבנים ושכסים ערביים. אולם מלבד כמה כפרים אשריים וערים, אשר תושביהם מדברים ארמית עד היום, הרי סוריה היא ארץ ערבית, מדברת ערבית ויונקת מתרבות האיסלם — אם כי תושביה התגבשו לגוץ נטול החן הערבי המאפיין את תושבי שאר ארצות ערב.

* * *

עתונות ורדיו: בשפע

בסוריה מופיעים מדי יום 33 עתונים, כולם בשפה הערבית. מספר כתבי-ידוע, אף הם על טהרת השפה הערבית, מגיע ל-20. זוהי, למעשה, עתונות הישיבת רובה ככולה למפלגות או למשפחות, מתרכזת בעיר קר סביב ענייניה הפנימיים של סוריה. תפוצתם אינה גבוהה במיוחד. לעומת זאת נפוצים מאד עתונים יומיים מצריים כמו אל-אהראם, שהם בעלי רמה בינלאומית גבוהה ביותר, מחזיקים כתבים ושרותי-ידועות בכירות כל ארצות ערב.

סוריה מחזיקה גם בשתי תחנות שידור, אשר רק חלק מתוכניתן הוא משותף. האחת היא בדמשק, השניה בחלב. רמתם היא אמנותית והספרותית של השידורים נמוכה מול רדיו קהיר, גבוהה בהרבה מול של קול ישראל. מספר הרשיונות למקלטיו רדיו שהוצאו: 16480.

המקור התרבותי של אנשי הרוח הסור

החנוך: דל, אך משתפר

כל ילד סורי, המגיע לגיל שבע שנים ואינו מתייצב באחד מבתי הספר היסודיים של המדינה, יגרום להעונש אביו. כך, לפחות, מובע חוק אינון החובה הסורי. אותו חוק קובע כי חובת המדינה לספק לכל ילד לפחות ארבע שנות לימוד חינוך. (לשם השוואה: ישראל מוציאה מחקציב השנה החולפת לצרכי החינוך. לשם השוואה: ישראל מוציאה פחות מ-10% של תקציבה הרגיל לצורך זה.) חוסני אל-זעים, הדיקטטור הצבאי שתפס את השלטון לתקופה קצרה לפני שש שנים, הנהיג מט מיוחד לבניית בתי-ספר והרחבת רשת החינוך היסודי. הוא קבע כי כל נוסע בחשמלית או באוטובוס ישלם גרוש סורי נוסף, שנקרא "גרוש החינוך". הודות למאמצים אלה, ירד אחוז הסורים שאינם יודעים קרוא וכתוב ל-64% — המתרכזים בעיקר בין שכבות הגיל המבוגרות יותר. במצרים, למשל, עומד אחוז זה על 88 מתוך כל מאה תושבים. מלבד 1376 בתי ספר יסודיים קיימים בסוריה גם 93 בתי ספר תיכוניים ושבעה בתי ספר מקצועיים. מספר התלמידים בבתי ספר אלה מגיע ל-207 אלף בקירוב, מהם כ-3% הלומדים בבתי-ספר של מיסיונים זרים. קיימת אוניברסיטה ממלכתית בדמשק (ראה צילום) בה לומדים 1800 סטודנטים ו-400 סטודנטיות. את מקצועות הרפואה, החוק, מדעי-הרוח, כלכלה וחקלאות. לפני שמונה שנים נבנה גם סניכון בחלב, בו לומדים 8000 תלמידים. כ-10% מהסטודנטים מקבלים סטיפנדיות, השאר משלמים שכר לימוד נמוך, פליטים פלסטיניים הנמצאים בסוריה, פטורים מתשלום שכר לימוד.

צרכי צבאות הברית במרחב. מאו, חלה ירידה ניכרת בייצור התעשייתי, בעיקר בגלל האפשרות לקנות סחורות טובות יותר וזולות יותר מארצות תעשייתיות באירופה ואמריקה.

כדי לעודד את פיתוח התעשייה המקורית, שיחזרה הממשלה את כל המכונות המייבאות לצרכי תעשייה מהשלום מכס או מסי ייבוא.

* * *

בסוריה קיימות ל-כאורה שלוש מפעלות רציניות. אך למעשה, כל משפחה גדולה, כל שבט, כל מחוז, מהחיים מפלגה בפני עצמה. חזק מכלם — וי לא תמיד מאחורי הקלעים — הוא הצבא הסורי.

משטר זה מחייב כי מנגנון הממשלה, מן השרים ועד לאחרון פקיד-המכס, יהיה בנוי על יסוד של פרוטקציה, קרובה משפחתית ושניית מפלגתית. התוצאה: שחיתות וריקבון בכל שטחי החיים הציבוריים.

כל עוד היתה סוריה מדינה פיאודלית מפגרת, לא הפריע הדבר במיוחד — כי רבונות זה הוא חלק של חיים פיאודליים. אולם מאז החלו מדינאי סוריה לדבר על איחולם לאומיים ועל פיתוח וקידמה, גיי לו אמת מרה: אם טחנות הצדק והשווה טחנות לאט, הרי שטחנות העולה ומשטר-החד פועלות עוד יותר לאט.

מכיוון שמנהיגי סוריה עצמם הם חלק ממשטר זה, אין הם יכולים אלא להכריז. הכרזות מופצצות ולחפש אמצעי הסעייה שיסחיתו את דעת ההמונים מן ההבטחות הנוצצות, שאינם אינו תלם להגשימן.

כיום: הנחשל בין עמי הסהרון הפורה

ביותר בעולם, קינאה תמיד בחלב, הגדולה ממנה. על כן קבעה ממשלת סוריה פרוטקציה מיוחדת לתושבי דמשק במטרה להגדיל את אוכלוסיית הבירה הדרומית לממדי האוכלוסייה של עיר הצפון. כיום קרובה האוכלוסייה של כל אחת משתי הערים לחצי מיליון נפש. הפירוד החל עוד בימי כיבוש התורכים, שחילקו את סוריה למחוזות אשר לכל אחד מהם נקבעה עיר בירה משלו. דמשק (ימין) היא כיום עיר מודרנית מובהקת, ואילו חלב (שמאל) שומרת יותר על צורתה הישנה, לרבות שיטת הבניה של בתי פרבריה, בעלי הנגות הקמורים.

בסוריה קיימת עובדת-יסוד בכל שטחי החיים: התחרות בין צפון הארץ לדרומה. שתי הערים המגלות מות תחרות זו הן דמשק, בירת סוריה, השוכנת בדרום, וחלב, בירת הצפון. לא מכבר, היוותה חלב מרכז המרד הצבאי שהביא למיגור. שלטונו של אדיב אל-שישקלי, איש דמשק, הנחשבת לעיר התיקה

הערים: תחרות בין צפון לדרום